

Voorwoord

Rechtspreken is essentieel in een democratische samenleving. Even essentieel is dat de rechtspraak die in deze samenleving tot stand komt aanvaard wordt door de burgers en dat de rechtsonderhorige vertrouwen heeft in het rechterlijk apparaat en de wijze waarop de rechtspraak tot stand komt. Het hoeft geen betoog dat justitie onder meer op dit punt onder vuur ligt. Het is hier niet de plaats om op de oorzaken hiervan in te gaan doch het is duidelijk dat de duur van de rechtsgang dergelijk oordeel in hoge mate beïnvloedt.

De burger heeft recht op een behoorlijke justitie die bovendien op een zo efficiënt mogelijke en zo snel mogelijke manier werkt.

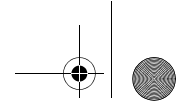
Hoewel de verjaring van de strafvordering naar intern recht en de redelijke termijn van de strafvervolgning in de zin van artikel 6 EVRM verschillende begrippen zijn en elkaar geenszins volledig dekken is het onbetwistbaar dat beide begrippen de justitie dwingen tot een snelle rechtspleging binnen de grenzen van de behoorlijkheid.

De verjaring van de strafvordering is een in het Belgisch strafprocesrecht reeds lang ingeburgerd begrip. Dit heeft tot gevolg dat er nog maar weinig wordt nagedacht over het wezen van dit instituut. Voor vele beoefenaars van het strafrecht is het een mijlpaal in het verloop die men moet proberen te bereiken of juist vermijden, naargelang het standpunt dat men dient te verdedigen.

De verjaring kent heel wat tegenstanders. De straffeloosheid die soms het gevolg kan zijn van het bereiken van de verjaring wordt door de burger steeds moeilijker aanvaard. De groeiende aandacht voor de belangen en de plaats van het slachtoffer in het strafproces is hier zeker niet vreemd aan. Toch dient men er zich voor te hoeden dit instituut om deze redenen al te gemakkelijk naar de prullenmand te verwijzen. Indien het instituut van de verjaring beoordeeld moet worden, dient dit te gebeuren op grond van een studie van de grondslagen en de merites van deze figuur en niet louter op grond van een oriëntatie van het strafrechtelijk beleid waarvan geenszins vast staat dat zij duurzaam is. Tegelijk valt op dat de laatste decennia nauwelijks studies gewijd werden aan de grondslagen van de verjaring van de strafvordering.

In het voorliggende werk heeft doctor Joachim Meese deze lacune opgevuld. Hij onderzoekt bovendien niet alleen de grondslagen van de verjaring doch geeft ook een zeer volledig overzicht van de wijze waarop de rechtspraak de verjaring toepast op verschillende misdrijven. Ook de praktijkjurist zal ongetwijfeld in dit werk inspiratie vinden om deze of gene stelling voor de rechtbank te verdedigen.

De originaliteit van het voorliggende proefschrift ligt evenwel elders. De auteur besteedt immers in ruime mate aandacht aan de redelijke termijn in strafzaken. Meer nog dan de verjaring van de strafvordering is de redelijke termijn van aard om op de strafrechtspraktijk een diepe invloed uit te oefenen. Het gaat immers

om een supranationaal rechtsbegrip dat op nationaal niveau niet buiten werking kan geplaatst worden en waarvan de concrete inhoud wordt genormeerd door de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

In dit werk zal de practicus bijzonder veel informatie over deze rechtspraak aantreffen.

Er is nochtans meer. Het meest vernieuwende aspect van voorliggend werk is naar mijn mening het verband dat gelegd wordt tussen de verjaring en de redelijke termijn en de geïntegreerde benadering die daaruit voortvloeit.

In het verleden hebben nogal wat auteurs de vraag gesteld of de verjaring van de strafvordering niet zou moeten wijken voor de meer hedendaagse notie van de redelijke termijn. Het leek en lijkt aanlokkelijk om deze vraag bevestigend te beantwoorden.

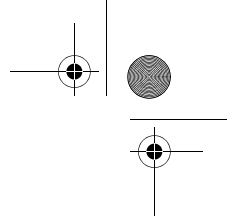
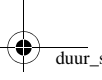
Toch zou zulks een vergissing zijn. Aangezien de redelijke termijn slechts een aanvang neemt vanaf het bestaan van een vervolging zou er voor de periode tussen het plegen van het strafbare feit en het ogenblik waarop iemand verontwaardigd wordt alsdan geen enkele rechtsfiguur bestaan die de overheid tot spoed aanmaant. Alleen al om deze reden zou het wellicht van overmoed en lichtzinnigheid getuigen het instituut van de verjaring zonder meer af te schaffen. Bovendien dient voor ogen te worden gehouden dat de sanctionering van de overschrijding van de redelijke termijn ingevolge artikel 21ter V.T.Sv. in vele gevallen niet echt daadwerkelijk kan genoemd worden.

Joachim Meese verbindt de begrippen van de verjaring en de redelijke termijn met elkaar en laat hen elk binnen een geïntegreerde benadering hun rol spelen in het domein waarvoor zij in het leven werden geroepen. Het concept dat de auteur voorstelt is verfrissend en vernieuwend. De idee van een instellingsverjaring, gevolgd door een strikte toepassing van de vereiste van de redelijke termijn, biedt wellicht veel perspectieven, niet in het minst omwille van de vereenvoudiging die zulks zou meebrengen. Het is moeilijk te voorspellen of in het voorgestelde systeem de aan de overheid gegunde termijn beduidend zou verkorten of verlengen. Dit is nochtans niet het belangrijkste punt. Het door de auteur voorgestelde systeem is consequent en sluit veel nauwer dan de huidige toestand aan bij de fundamentele bedoeling die respectievelijk aan het instituut van de verjaring en de redelijke termijn ten grondslag liggen. Het – op sommige punten verregaande – voorstel is de vrucht van grondig en degelijk onderzoekswerk en verdient dan ook alle aandacht en reflectie.

Hopelijk wordt ook in kringen van de wetgever kennis genomen van de in dit werk geformuleerde voorstellen. Het behoort immers tot de verantwoordelijkheid van de wetgever de problematiek van de verjaring en de redelijke termijn duurzaam te regelen. Hierbij dient het parlement er zich voor te hoeden, zoals in het recente verleden wel gebeurd is, zich te beperken tot punctuele ingrepen zoals de loutere verlenging van de verjaringstermijn zonder meer. Dit komt dan misschien wel de vervolging in enkele grote strafzaken goed uit, het is geen duurzame oplossing.

Het voorliggende werk is een onmisbaar instrument voor al diegenen die op een of andere manier bezig zijn met het strafrecht. De practicus zal er een schat van

informatie in vinden, onder meer in de inventaris van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De academicus vindt in dit werk een aanzet voor verder wetenschappelijk werk terwijl de wetgever zich door dit vernieuwende voorstel zou kunnen laten inspireren.

De strafrechtelijke doctrine is met dit boek een standaardwerk rijker.

Philip Traest
Hoogleraar Universiteit Gent
Gent, 5 december 2005

